

ELTE BTK Nyelvtudományi Doktoriskola

Fordítástudományi Doktori Program

Felvételi tájékoztató (2012-2013)

(A tanszéki felvételi tájékoztató nem tartalmazza az ELTE BTK doktori programjainak általános felvételi követelményeit, amelyek a kari honlapon érhetők el: www.btk.elte.hu)

1. A program jellege, kiket várunk?

A fordítástudományi PhD programot a 2012/2013-as tanévre is meghirdeti az ELTE BTK Fordító- és Tolmácsképző Központja az ELTE BTK Nyelvtudományi Doktoriskolájának keretén belül. Olyan jelentkezőket várunk, akik lehetőleg valamilyen idegennyelv-szakos egyetemi végzettséggel rendelkeznek, vagy idegennyelv-tudásukat igazolni tudják, van már némi fordítási és/vagy tolmácsolási gyakorlatuk és érdeklődnek a nyelvi közvetítés elméleti kérdései valamint és a fordítás és tolmácsolás empirikus kutatása iránt.

A fordítástudományt (az angol *Translation Studies* terminushoz hasonlóan) tágan értelmezzük, vagyis olyan interdiszciplináris kutatási területként, amely nem elsősorban irodalmi művek fordításának kérdéseivel foglalkozik, hanem a fordítás és tolmácsolás, mint kétnyelvű beszédtevékenység folyamatát, eredményét és funkcióját kutatja, és ennek megfelelően érintkezik a pszicholingvisztikával, a kognitív nyelvészettel, szövegnyelvészettel, a korpusznyelvészettel, a kontrasztív nyelvészettel, a lexikográfiával, a terminológiával, a szociolingvisztikával, a kommunikációelmélettel és más tudományágakkal.

2. A képzés szerkezete

A program résztvevőinek 180 kreditet kell teljesíteni, amelyből 112 kötelező és választható tantervi órákból, kutatószemináriumokból és egyéni konzultációkból áll, 68 kreditet publikáció, előadás, oktatómunka stb. révén szerez meg a hallgató.

A program résztvevőinek a különböző tanegységek teljesítéséhez általában 10-15 oldal (kb. 20-25 ezer n) terjedelmű tanulmányt vagy recenziót kell írniuk. A végleges kutatási tervet az ötödik szemeszter elején kell benyújtani. A tanegységek teljesítéséhez szükséges tanulmányokon kívül a program ideje alatt három publikálható minőségű tanulmányt kell készíteni 15-20 oldal (kb. 25-30 ezer n) terjedelemben lehetőség szerint a negyedik szemeszter végére. A két tanulmány közül az egyik lehet elméleti-áttekintő jellegű, a másik kettőnek saját empirikus kutatásra kell épülnie.

Bizonyos esetekben a programvezető felmentést adhat olyan tantárgyak alól, amelyet a doktorandusz más keretek között már elvégzett. A felmentést a programvezető minden esetben egyénileg bírálja el. A tantárgyak hetenként 90 perces órát jelentenek szemeszterenként. A foglalkozások általában csütörtökön vannak, kivéve a tömbösített órákat, amelyekre pénteken és szombaton is sor kerülhet.

3. A programban részt vevő oktatók

A program vezetője:

Prof. Dr. Klaudy Kinga (kklaudy@ludens.elte.hu)

A program oktatói és témavezetői:

Albert Sándor, Ajtay-Horváth Magda, Bańcerowski Janusz, Bárdosi Vilmos, Drahotá Szabó Erzsébet, Dróth Júlia, G. Láng Zsuzsa, Földes Csaba, Fóris Ágota, Géher István, Gósy Mária, Heltai Pál, Hidasi Judit, Horváth Ildikó, Jászó Anna, Károly Krisztina, Kis Balázs, Knipf Erzsébet, Kocsány Piroska, Kövecses Zoltán, Kurián Ágnes, Muráth Judit, Nyomárkay István, Papp Andrea, Pál Ferenc, Prószéky Gábor, Szabari Krisztina, Szili Katalin, Tolcsvay-Nagy Gábor, Váradi Tamás, Vihar Judit

4. Tantárgyi struktúra

4.1. Kötelező tantárgyak I-II félév (8X7 = 56 kredit)

Első félév:

PNYFORD 01. Bevezetés a fordítás elméletébe (Klaudy Kinga)

PNYFORD 02. Az fordítástudomány klasszikusai (Klaudy Kinga)

PNYFORD 03. Bevezetés a tolmácsolás elméletébe (Szabari Krisztina)

PNYFORD 04. Kutatásmódszertan I. – Bevezetés a fordítás kutatásába (Klaudy Kinga)

Második félév:

PNYFORD 05. Bevezetés a fordítás gyakorlatába (az átváltási műveletek rendszere) (Klaudy Kinga)

PNYFORD 06. Kutatásmódszertan II. – Szövegkutatás (Károly Krisztina)

PNYFORD 07. Kutatásmódszertan III. – A fordítás lexikai kérdései (Heltai Pál)

PNYFORD 08. Kutatásmódszertan IV. – A kutatási eredmények írásbeli és szóbeli bemutatása (Klaudy Kinga)

4.2. Szabadon választható tantárgyak III-IV. félév (4X7=28 kredit)

PNYFORD 09-12. A fordítástudomány klasszikus tanulmányai (Klaudy Kinga)

PNYFORD 09-12. A fordítás magyar nyelvhelyességi kérdései (Klaudy Kinga)

PNYFORD 09-12. A fordítási univerzálék kutatása és az explicitációs hipotézis (Klaudy Kinga)

PNYFORD 09-12. A tolmácsolás néhány pszichológiai aspektusa (Horváth Ildikó)

PNYFORD 09-12. Pszicholingvisztika (Gósy Mária)

PNYFORD 09-12. Párhuzamos korpuszok elemzése a fordításkutatásban (Váradi Tamás)

PNYFORD 09-12. A gyermekirodalom fordítása (Papp Andrea)

PNYFORD 09-12. Pragmatika, Interkulturális kommunikáció (Szili Katalin)

PNYFORD 09-12. Terminológia (Fóris Ágota)

PNYFORD 09-12. Szövegnyelvészet és fordítástudomány (Károly Krisztina)

PNYFORD 09-12. Fordítástudomány és terminológia (Kurián Ágnes)

PNYFORD 09-12. Nyelvpolitika és fordításpolitika (Szabari Krisztina)

PNYFORD 09-12. A tolmácsolás elméleti háttéré és módszertana (G. Láng Zsuzsa)

PNYFORD 09-12. A fordítás oktatásának elméleti és módszertani kérdései (Dróth Júlia)

PNYFORD 09-12. Kognitív nyelvészet, metaforák (Kövecses Zoltán, Tolcsvay Nagy Gábor)

PNYFORD 09-12. A szótárírás elméleti és gyakorlati kérdései (Bárdosi Vilmos)

(A szabadon választható tantárgyak listája minden évben változik)

4.3. Egyéni konzultáció V-VI. félév (2 X7= 14 kredit)

PNYFORD 13-15. Egyéni konzultáció a témavezetővel (Témavezető nemcsak az ELTE BTK Fordító- és Tolmácsolás Tanszékének oktatója lehet, hanem az ELTE bármely más tanszékének vagy bármely más magyar vagy külföldi egyetemnek minősített oktatója.)

4.4. Tematikus szeminárium V-VI félév (2X7=14 kredit)

PNYFORD 14-16. A témavezető vagy a programvezető által kijelölt tárgy a ld. PNYFORD 9-12 választékából.

5. További követelmények (68 kredit) és a PhD értekezés

Ha a hallgató az összes tanórás tanegységet teljesítette (112 kredit), három tanulmánya megjelent hazai vagy külföldi folyóiratban/tanulmánykötetben (24 kredit), és egyéb kutatómunkából és/vagy oktatásból megszerezte a maradék 44 kreditet (oktatásból max. 32-t lehet), akkor megkapja az **abszolutóriumot**. A doktori értekezés benyújtása előtt doktori szigorlatot kell tennie. Ezután nyújthatja be doktori értekezését, amelyet két opponens bírál el. Ha az értekezést az opponensek elfogadják, akkor kerül sor a PhD értekezés megvédésére.

6. Javasolt doktori témakörök a Fordítástudományi Doktori Programban

(Megjegyzés: a *fordítás* szó mindenütt tágra értelmezendő, azaz általában a kétnyelvű beszédevékenységet jelenti, tehát az írásbeli és szóbeli módokat egyaránt magába foglalja)

1. A fordított/tolmácsolt szövegek jellegzetességeinek leírása, kvázi-helyesség, téma-rema tagolás, a fordított szövegek univerzális sajátosságai (korpuszkutatás).
2. Fordítási műveletek, stratégiák, eljárások (explicitáció, implicitáció, egyszerűsítés, normalizálás). Explicitációs hipotézis, aszimmetria hipotézis.
3. A fordítók és tolmácsok tevékenységének pszicholingvisztikai elemzése (percepció és produkció különbsége a fordításban és tolmácsolásban).
4. A fordítók és tolmácsok tevékenységének szociolingvisztikai elemzése A fordítás funkciója a társadalomban. A fordítók helyzete, szervezetei. Fordításpolitiká. Fordítás és kétnyelvűség. A fordítás szerepe a nyelvek megmaradásában.
5. Fordítás az Európai Unióban. Az Európai Unió nyelvi rezsimje, terminológiai munka az EB Fordítási és Tolmácsolási Főigazgatóságában. Az EU nyelvpolitika hatása a magyar nyelvre.
6. A fordítás kutatásának kognitív nyelvészeti megközelítése.
7. A fordítás kutatásának szövegtani megközelítése. Kohézió, koherencia a fordításban. Témastruktúra elemzés. Műfaj-transzfer a fordításban
8. A fordítás kutatásának relevanciaelméleti megközelítése.
9. A fordítás kutatásának pragmatikai megközelítése.
10. Audiovizuális fordítás (feliratozás, szinkronizálás)
11. Terminológia, gépi adatbázisok, fordítói memóriák, fordítást támogató eszközök, fordítástechnológia.
12. A fordítás kommunikációelméleti megközelítése. A fordítás mint interkulturális kommunikáció. Reáliák, kulturálisan kötött lexémák fordítása.
13. Fordítóképzés, fordításoktatás. A fordító és tolmácsstanfolyamok tervezésének elméleti alapja és gyakorlati kérdései. Szövegkiválasztás és graduálás a fordító és tolmácsképzésben.
14. A fordítás és tolmácsolás minőségének értékelése. A fordítási és tolmácsolási hibák meghatározása, elemzése és tipologizálása. A befogadók elvárásainak empirikus vizsgálata. Attitűdvizsgálat a fordított szövegekkel kapcsolatban.
15. A fordítástudomány terminológiája (nemzetközi terminusok, magyar keletkezésű terminusok, eltérő jelentésű terminusok). Fordítástudományi dichotómiák (pl. szó szerinti fordítás vs. szabad fordítás, formális vs. dinamikus ekvivalencia stb.) Fordítás folyamatára és eredményére vonatkozó metaforák (partitúra, szöttes, kötél tánc stb.).

7. Jelentkezési feltételek

A Fordítástudományi Doktori Programra való jelentkezéshez az ELTE BTK Doktori Szabályzatában rögzített jelentkezési **feltételeken túl** szükség van következőkre:

(1) **Második** idegen nyelv tudása a fordítástudományi szakirodalom olvasásához elegendő szinten.

Megjegyzés 1. A **nem nyelvszakos** diplomával rendelkezőknek az **első** idegen nyelv tudását „C” típusú **felsőfokú** nyelvvizsga bizonyítvánnyal kell igazolni.

Megjegyzés 2. Ha valakinek az első idegen nyelve nem angol, akkor a **második idegen nyelv csak angol** lehet. Ennek az az oka, hogy a fordítástudományi szakirodalom 80%-a angolul jelenik meg.

(2) Fordítási és tolmácsolási **gyakorlat előnyt jelent**.

Megjegyzés: Az erre vonatkozó adatokat kérjük a CV-ben **külön** szerepeltetni.

8. Felvételi vizsga

A szóbeli felvételi vizsga háromtagú vizsgabizottság előtt történik. Részei:

(1) Az előzetes kutatási terv megvitatása (A kutatási terv elkészítéséhez segítséget nyújthat a FORDÍTÁSTUDOMÁNY című folyóirat 1-11 évfolyamának és az ACROSS LANGUAGES AND CULTURES folyóirat 1-11 évfolyamának tanulmányozása)

(2) Az alábbi művekből egyet kell kiválasztani a választandó témától függően és arról legalább öt percig összefüggően kell beszélni:

- **Nyelvfilozófia:** Farkas Katalin- Kelemen János 2002. *Nyelvfilozófia*. Bp: Áron Kiadó.
- **Nyelvpolitika:** Szépe György 2001. *Nyelvpolitika: múlt és jövő*. Pécs: Iskolakultúra (ebből 5 példány kölcsönözhető az FTT Könyvtárából) **vagy** Szépe György-Derényi András (szerk.) 1999. *Nyelv, hatalom, egyenlőség*. Bp: Corvina.
- **Pszicholingvisztika:** Gósy Mária 1999. *Pszicholingvisztika*. Bp: Corvina. **vagy** Bánréti Zoltán (szerk.) 1999. *Nyelvi struktúrák és az agy*. Bp: Corvina. **vagy** Pléh Csaba 1980. *A pszicholingvisztika horizontja*. Bp: Akadémiai Kiadó.
- **Szociolingvisztika:** Wardhaugh, R. 1995. *Szociolingvisztika*. Bp: Osiris. **vagy** Pléh Csaba-Síklaki István-Terestyéni Tamás 1997. *Nyelv – kommunikáció – cselekvés*. Bp: Osiris.
- **Pragmatika:** Reboul, A, Moeschler, J. 2005. *A társalgás cselei*. Bp: Osiris. **vagy** Szili Katalin: *Tetté vált szavak*. Bp: Tinta Könyvkiadó.

9. Jelentkezés: március közepétől április közepéig (Jelentkezési lap március közepétől letölthető a Doktori Iroda honlapjáról).

10. A felvételi vizsga ideje: május vége-június eleje (valószínűleg június 1. péntek)

11. Létszám: 6-10 fő évente

12. További információ:

(1) ELTE BTK Doktori és Habilitációs Ügyek Irodája,
1088 Budapest, Múzeum krt. 4/a 1. emelet 114-121.

Tel.: 485-5200/5176-es mellék

Hivatalvezető helyettes: Páll Kata

Félfogadás általában: hétfő, kedd, csütörtök 10-12 és 14-16.

(2) ELTE BTK Fordító és Tolmácsképző Központ

Budapest, 1088 Múzeum krt. 4. „F” épület 1. emelet 9-11.

Tel: 411-6500/5894-es mellék, Fax: 485-5217

E-mail: pappjutka@ludens.elte.hu vagy kklaudy@ludens.elte.hu Honlap: www.elteftt.hu

Irodavezető: Papp Sándorné

Félfogadás év közben: H-Cs 10-14.

Megjegyzés: Adminisztratív ügyekben a Doktori Iroda ('A' ép. 1. em.121), tartalmi kérdésekben az FTT ('F' ép. I./9-11.) tud tájékoztatást nyújtani, de részvételi szándékát mindenképpen jelezze Prof. Dr. Klaudy Kingának és kérjen időpontot a jelentkezés előtt egy személyes konzultációra: kklaudy@ludens.elte.hu vagy klaudy.kinga@btk.elte.hu (fogadóóra: kedd délután 14.00-16.00, csütörtök délután 16.00-18.00)